

IMPACTUL ACTIVITĂȚILOR DE MODELARE ÎN EVOLUȚIA PERSONALITĂȚII COPILULUI

Maria STAMATI

Catedra Psihopedagogie și Pedagogie Preșcolară, UST

Rezumat. Articolul conține un îndemn către viitoarele cadrele didactice din învățământul preșcolar de a realiza educația copilului prin arte plastice. Autorul dezvăluie valoarea artei în favoare sensibilității artistice a copiilor pentru frumos ca punct de plecare în dezvoltarea simțului, gustului, interesului estetic, prin perceperea formelor, mărimilor, ritmului, dinamicii, însușirea limbajului plastic pentru a fi capabil să comenteze sculptura contemplată, să determine forma, proprietățile, expresii ce țin de structură și aspectul obiectului.

Cuvinte-cheie: activitate, modelare, creativitate, vârstă timpurie.

Abstract. The article contains an exhortation to future teachers in preschool education to achieve the child's education through visual arts. The author reveals the value of art in favor of children's artistic sensitivity for beauty as a starting point in the development of sense, taste, aesthetic interest, by perceiving shapes, sizes, rhythm, dynamics, mastering plastic language to be able to comment on the contemplated sculpture, determine the shape, properties, expressions related to the structure and appearance of the object.

Keywords: activity, modeling, creativity, early age.

Cunoaștem că societatea contemporană are nevoie nu numai de oameni competenți ci și de inovatori, inventatori, creatori. Cercetătorii domeniului sunt de acord să considere creativitatea nu doar sub forma verbala (scrisă îndeosebi), dar mai ales, volițional-actională, creativitate în toate formele sale și în orice domeniu.

Din acest motiv, totalitatea activităților de artă plastică, și în special cele de modelare sunt orientate spre scopul final – formarea unei personalități creative.

În prezent, societatea se confruntă cu schimbări esențiale și rapide. Depășirea acestor schimbări presupune un grad înalt de creativitate. Societatea trebuie să conștientizeze necesitatea dezvoltării creativității la tânăra generație, să întreprindă acțiuni concrete asupra copilului de la cea mai timpurie vârstă. Anume perioada preșcolară este concepută ca o etapă importantă de dezvoltare a ființei umane, ca o devenire complexă și unitar integratorie. De aceea, în Curriculum-ul educației copiilor de vârstă timpurie și preșcolară sunt prevăzute obiectivele prioritare ale sistemului de învățământ preșcolar modern presupun formarea competențelor din domeniul sculpturii și modelării prin:

- dezvoltarea intelectuală, estetică și morală;
- dezvoltarea tuturor proceselor psihice, cât și a vorbirii;
- dezvoltarea creativității artistico-plastice, și a fanteziei fiecărui copil;
- dezvoltarea autonomiei și independenței, posedând o gândire critică;
- formarea capacității de a explora opere de sculptură, pictură, arhitectură, grafică;
- formarea capacității de investigare a fenomenelor, expunându-și logic opinia;
- stimularea și încurajarea încrederii în forțele proprii [9, 4].

Activitatea de modelare la vârsta preșcolară devin un bun prilej de formare și extindere a cunoștințelor, de a realiza educația intelectuală a copiilor care stă la baza cunoașterii și practicii omului. Transmiterea informațiilor ce țin de arta sculpturii, a modelării, însușirea noilor cunoștințe, aplicarea acestor cunoștințe în activitatea practică contribuie la evoluarea calitativă a personalității copilului. În primul rând, copilul se familiarizează cu obiectele naturii, vieții sociale, a culturii universale și naționale. Împreună cu educatorul, el cercetează, examinează obiectul implicând organele de simț, tactile, vizuale, auditive, olfactive, chinestezice etc., În rezultatul acestor activități, consideră cercetătorii Calistru R., Halezova N.B., copilul devine capabil să determine raporturile de mărime a obiectelor, forma acestora, părțile componente, să înțeleagă noțiunea de ritm, simetrie, volum, factură, adică mijloacele de expresivitate artistico-plactice. Copilul însușește un nou vocabular din domeniul artei, în special a modelării și sculpturii [4, 5].

Verbalizând acțiunile sale prin propoziții desfășurate, copilul își dezvoltă capacitățile cognitive, acumulează cunoștințe intelectuale, tehnici culturale, învață să sustragă cunoștințe derivate din cele vechi, stabilind o legătură logică dintre cauză și efect. De exemplu, copilul examinează veverița, părțile componente ale corpului, forma lor. Judecând logic, el stabilește că veverița are gheare lungi. De ce? Fiindcă ea trăiește pe copaci, cu ghearele se ține de crengi. De ce coada este pufoasă și mare? Fiindcă ea sare din creangă în creangă, iar coada-i servește ca parașută. Asemenea discuții cu copiii stimulează gândirea logică, el deține punctul său de vedere, intervine cu idei inventive, argumente proprii și multiple, este mereu în căutare. Copilul va crea, va modela numai atunci, când dispune de cunoștințe. Cultivarea calităților anterior menționate semnifică, de fapt, dezvoltarea creativității ca însușire complexă a personalității copilului spre care trebuie să tindă fiecare pedagog.

În literatura teoretico-științifică întâlnim o multitudine de accepțiuni despre factorii decisivi ai creativității artistico-plactice: a produce ceva nou și de valoare, organizarea proceselor psihice spre ceva nou, original. Aceste definiții oferite de către savanți ne fac să credem că creativitatea este o însușire specifică omului, fiindcă produsul și procesul definește creativitatea.

La vârsta preșcolară dezvoltarea creativității necesită cunoaștere, afectivitate, voință, atitudini, inteligență fluidă, gândire direcționată, imaginație creatoare și constructivă. Însă copilul trebuie motivat, dacă vorbim de genul de sculptură. Micuțul este capabil să înțeleagă și să deosebească sculptura monumentală, bustul de basorelief sau relief. Numai stimularea factorilor motivaționali, explicându-le, demonstrându-le opere de sculptură, cercetându-le și examinându-le cu implicarea tuturor organelor de simț, va avea rezonanță în dezvoltarea personalității copilului.

În lista activităților care acționează în favoarea creativității copiilor se înscrie și activitatea de modelare. Modelarea la vârsta preșcolară se consideră fază incipientă a artei sculpturale. Activitatea de modelare, ca și alte activități de artă, parcurge câteva etape: pregătirea, informarea, incubația, iluminarea, verificarea.

Savanții care cercetează problema educației copiilor consideră, că educatorul de un înalt profesionalism trebuie să posedă înalte competențe profesionale, care se bucură de o inteligență academică bine dezvoltată, care va avea grijă să creeze un mediu emoțional-positiv, un mediu adecvat: în încăperea unde se află copiii să fie portretele marilor sculptori ai omenirii, albume care conțin ilustrații cu operele celor mai talentați sculptori, să fie un centru de arte sau pe rafturi speciale expuse 2-3 obiecte de artă sculpturală. Periodic, cu anumite ocazii, educatorul va informa copiii cu noțiuni elementare despre istoricul sculpturii, etapele istorice de dezvoltare a artei de sculptură universală și valorile artei de sculptură locală, va organiza observări asupra operelor de sculptură în parc, muzeu, în stradă (bareliefuri pe diferite clădiri). Pentru aceasta, educatorul trebuie să posedă cunoștințe teoretice, informații respective [8, 4].

Copiii pot fi încadrați în discuții în orice perioadă a zilei, la activitățile de modelare, dar, în mod special, la cele de dezvoltare a vorbirii. Neapărat, se vor examina obiecte modelate din lut, sculptate în lemn, os, piatră, alabastru, de asemenea vor fi observate și analizate obiecte din metal turnat, masă plastică etc. Contemplarea și examinarea va avea loc cu implicarea analizatorilor tactil, vizual, auditiv, olfactiv, pentru a oferi subiecților posibilități de a cunoaște obiectul integru. Acești analizatori determină modificări în planul cunoașterii mai precise, care oferă copilului informație variată. În cazul când copilul modelează sau examinează, mâna lui devine un instrument de cunoaștere și creație. Astfel, orientăm interesul spre obținerea unui produs. Aname perspectiva produsului este criteriul cel mai palpabil al creativității, care orientează copilul spre posedarea reprezentărilor despre obiectul sculptat, trezirea curiozității intelectuale și a sensibilității emoționale. Sensibilitatea emoțională și motivațională care a fost stimulată prin informare, demonstrare și activitate practică sunt elemente care modelează gândirea pozitivă a copilului [4, 6].

Cunoașterea cu noțiuni despre sculptură, cât și activitatea practică de modelare, scrie savanta Comarova T., naște trebuința de cunoaștere și maturizare a analizatorilor, în special se dezvoltă sensibilitatea perceptivă tactilă, are loc consolidarea însușirilor psihice implicate în cunoașterea senzorială. Sensibilitatea copiilor pentru frumos are ca punct de plecare dezvoltarea simțului, gustului, interesului estetic, prin perceperea formelor, mărimilor, ritmului, dinamicii [7].

Extinderea și aprofundarea cunoștințelor despre arta sculpturii dezvoltă nu numai creativitatea copilului, dar relevă și valoarea structurii bio-psiho-socio-culturală a personalității în devenire. În primul rând, acțiunile perceptivă sunt integrate în acțiuni verbale. Deci, copilul trebuie să dețină un limbaj plastic, vocabular vast pentru a fi capabil să comenteze sculptura contemplată (să determine forma, proprietățile, părțile componente, raporturi de mărimi, simetrie, dinamică și alte expresii ce țin de structură și aspectul obiectului). Verbalizarea acțiunilor stimulează operațiile gândirii (analiza, sinteza, compararea, generalizarea). Copilul cercetează, explorează, contemplează, comentează verbal, identifică obiectul. Crește caracterul selectiv al percepției formei, dimensiunilor,

expresiei mișcărilor, copilul însușește denumirile acțiunilor tehnice de modelare. De exemplu, identificând operele care fac parte din sculptura de gen, el pătrunde în sfera emoțională redată de sculptor prin diferite trăsături exterioare, comentându-le: cățelușul e vesel – are coada ridicată ineluş; pisica e speriată – si-a arcuit spatele; puiul de căprioară simte plăcere de la mângâierea mamei sale – și-a întins gatul spre ea, a închis ochii; căprioara are urechile ciulite – este atentă la orice mișcare, sunet. Copilul identifică cauzele provocate de anumite situații: ce primejdie poate să pască căprioară, iepurașul, cum trebuie să ne comportăm cu animalele, ca ele să se simtă bine s.a. Observările organizate asupra obiectelor, discuțiile, contemplarea sculpturilor și a ilustrațiilor vor avea un ecou în educația morală a copiilor.

Numeroase achiziții care țin de aspectul păsărilor, animalelor etc. sunt condiționate de transformările pe care le înregistrează memoria copilului. Transferul copilului în lumea sculpturii instalează treptat și memoria lui voluntară, facilitează atenția voluntară, devine mai organizată voința. Este cunoscut faptul că atenția copilului de 6-7 ani are o durată de 7-8 minute. Dacă informația și activitatea îl plictisește, el depune voință pentru înfruntarea acestor piedici. Altă variantă poate fi declanșarea unei stări emoționale puternice de către educator care guvernează atenția și mobilizează voința [7].

Un bun educator cunoaște factorii care stimulează creativitatea artistico-plastică, însă el neapărat va cunoaște și factorii care inhibează, străduindu-se să-i omită: conformismul, sancționarea îndrăznelii de a face și altfel, accentul pus pe reproducere, aprecierea insuficientă a originalității, critica prematură, accentul exagerat pus pe competiție și nu pe calitate.

Observările asupra procesului instructiv-educativ ne conving de faptul că, prin activități de modelare copilul însușește limbajul sculptorului care favorizează educarea sentimentului prezenței celuilalt, sentiment care stimulează, potențează nu numai creativitatea, ci și productivitatea, încrederea în sine, în forțele sale prin raportarea la cei din jur. Sentimentul prezenței celuilalt devine cel mai reconfortant și mai stimulatив dintre sentimente, pentru că disponibilitatea pentru creație se naște din întrajutorare și prietenie, din același izvor ca și dragostea [2, 4].

Arta sculpturii se supune unor legi volumetrice proprii, determinate de viziunea spațială, materiale care sunt folosite (marmura, piatra, lemnul, osul, lutul ș.a.), cât și de destinația obiectului creat. Ea dispune de proprietăți sugestive, dinamice și constructive. Din aceste considerente, consideră savanta Halezova N. B., activitatea de modelare a copilului trebuie să fie mediată de învățare, de îndrumare, de o directivare discretă și, neapărat, permanentă (p. 126).

Educatorul va furniza materiale necesare modelării în toate centrele de activitate, va stabili scopuri adecvate pentru toată grupa de copii în ansamblu, va planifica teme care să răspundă intereselor copiilor, va respecta personalitatea fiecăruia, va menține trează curiozitatea și forța fanteziei micuților. Educatorul va stimula copilul „să cerceteze”, „să vadă”, „să simtă”, „să miroase” lucrurile, pentru ca mai apoi să le poată transpune artistic într-o manieră originală.

Activitatea de modelare este extrem de benefică, mai ales în cazul copiilor cu dizabilități, pentru care devin cea mai sigură modalitate de comunicare. Ea contribuie la formarea autonomiei personale, la dezvoltarea psihomotricității, la modelarea voinței și la exprimarea afectivității. Astfel copilul capătă încredere în forțele proprii, precum și forța interioară

Concluzii: personalitatea copilului va evolua la o treaptă calitativ superioară dacă ar fi organizate sistematic și corect metodic activități didactice, lucrul individual și preventiv, copiii vor poseda informații din domeniul artei sculpturale, (și în special arta Moldovei), dacă copilul va avea un bagaj de cunoștințe temeinic însușite, cât și deprinderi tehnice de lucru.

Bibliografie

1. Mirabela Ș. Activități practice. Ed. Did. Publishing Hous, 2010. 27 p.
2. Calistru R. Arta plastică în instituțiile preșcolare. Chișinău, 2003. 23 p.
3. Marin A. Sculptura din a doua jumătate a secolului al XX-lea în Republica Moldova. Autoreferat al tezei de doctor. Chișinău, 2005.
4. Stamatii M. Educația prin arte plastice în preșcolaritate. Modelarea. Ch., 2013. 135 p.
5. Халезова Н. Б. и др. Лепка в детском саду: Кн. для воспитателя дет. сада. М.: Просвещение, 1986. 144 с.
6. Комарова Т. С. Изобразительное искусство детей в детском саду и школе. Пед. Общество Россия, 1999. 213 с.
7. Вербенец А.М. Теории и технологии художественного развития детей дошкольного возраста. Программа учебного курса и методические рекомендации. С. Петербург: Изд. РГПУ им. А. И. Герцен, 2003. 107 с.
8. Лыкова И. Изобразительная деятельность в детском саду. М., 2006. 207 с.
9. Curriculum-ul educației copiilor de vârstă timpurie și preșcolară (1-7 ani) în Republica Moldova. Chișinău: Cartier, 2008. 96 p.
10. Standarde profesionale naționale pentru cadrele didactice din instituțiile de educație timpurie. Chișinău, 2017. 170 p.